

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2007-2008

29 MEI 2008

Voorstel van bijzondere wet tot wijziging van artikel 26 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof

AMENDEMENTEN

Nr. 2 VAN DE HEER MAHOUX

Art. 2

In het voorgestelde artikel 26, §4, de woorden «tenzij het oordeelt dat deze bepaling klaarblijkelijk niet geschonden is of tenzij het oordeelt dat uit een arrest van een internationaal rechtscollege of van het Grondwettelijk Hof blijkt dat de bepaling uit het verdrag of uit de Grondwet klaarblijkelijk geschonden is» vervangen door de woorden «tenzij uit een arrest van een internationaal rechtscollege of van het Grondwettelijk Hof blijkt dat de bepaling uit het verdrag of uit de Grondwet klaarblijkelijk geschonden is of klaarblijkelijk niet geschonden is».

Verantwoording

Krachtens artikel 142 van de Grondwet is het Grondwettelijk Hof exclusief bevoegd om wettelijke normen te toetsen aan de Grondwet, die in voorkomend geval samen met verdragsbepalingen gelezen wordt.

Wanneer wordt opgeworpen dat een wettelijke norm een grondrecht schendt dat op geheel of gedeeltelijk analoge wijze is gewaarborgd in de Grondwet en in een verdrag, moet het dan ook de regel blijven dat het rechtscollege in beginsel verplicht is om

Zie:

Stukken van de Senaat:

4-12 - BZ 2007:

Nr. 1: Voorstel van bijzondere wet van de heren Vandenberghe en Van den Brande.

4-12 - 2007/2008:

Nr. 2: Amendementen.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2007-2008

29 MAI 2008

Proposition de loi spéciale modifiant l'article 26 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage

AMENDEMENTS

N° 2 DE M. MAHOUX

Art. 2

Dans l'article 26, §4, proposé, remplacer les mots «à moins qu'elle n'estime que cette disposition n'est manifestement pas violée ou qu'un arrêt d'une juridiction internationale ou de la Cour constitutionnelle fait apparaître que la disposition de la convention ou de la Constitution est manifestement violée» par les mots «à moins qu'un arrêt d'une juridiction internationale ou de la Cour constitutionnelle fait apparaître que la disposition de la convention ou de la Constitution est ou n'est manifestement pas violée.»

Justification

En vertu de l'article 142 de la Constitution, la Cour constitutionnelle détient seule la compétence de contrôle des normes législatives au regard de la Constitution lue, le cas échéant, en combinaison avec des dispositions conventionnelles.

C'est la raison pour laquelle, lorsqu'il est allégué qu'une norme législative viole un droit fondamental garanti de manière totalement ou partiellement analogue par la Constitution et par une convention, le principe de l'obligation dans le chef de la juridiction

Voir:

Documents du Sénat:

4-12 - SE 2007:

N° 1: Proposition de loi spéciale de MM. Vandenberghe et Van den Brande.

4-12 - 2007/2008:

N° 2: Amendements.

een prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof te stellen. Om onnodige vertraging van de rechtspleging te voorkomen, moet echter voorzien worden in een vrijstelling van de verplichting om een prejudiciële vraag te stellen wanneer uit een arrest van een internationaal rechtscollege of van het Grondwettelijk Hof blijkt dat de bepaling uit het verdrag of uit de Grondwet klaarblijkelijk geschonden is of klaarblijkelijk niet geschonden is.

Gelet op de nauwe band tussen de grondrechten vervat in Titel II van de Grondwet en de grondrechten in analoge internationale verdragsbepalingen, mogen niet te veel vrijstellingen worden ingevoerd op de verplichting om een prejudiciële vraag te stellen opdat de bevoegdheden van het Grondwettelijk Hof niet al te zeer worden uitgehouden.

Nr. 3 VAN MEVROUW DEFRAIGNE

(Subamendement op amendement nr. 1)

Art. 2

Paragraaf 4 van het voorgestelde artikel 26 vervangen als volgt: « § 4. *Met inachtneming van artikel 1080 van het Gerechtelijk Wetboek en van artikel 2 van het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, stelt een rechtscollege, voor hetwelk wordt opgeworpen dat een wet, een decreet of een in artikel 134 van de Grondwet bedoelde regel, een grondrecht schendt dat op geheel of gedeeltelijk analoge wijze is gewaarborgd in een bepaling uit titel II van de Grondwet en in een verdragsbepaling, behoudens in de gevallen bedoeld in de paragrafen 2 en 3, aan het Grondwettelijk Hof de prejudiciële vraag over de verenigbaarheid met de bepaling uit titel II van de Grondwet, tenzij het oordeelt dat die bepaling klaarblijkelijk niet geschonden is of tenzij het oordeelt dat uit een arrest van een internationaal rechtscollege of van het Grondwettelijk Hof blijkt dat de bepaling uit het verdrag of uit de Grondwet klaarblijkelijk geschonden is.* ».

Verantwoording

De Franse en de Nederlandse tekst van het voorstel stemmen niet helemaal overeen en dit kan belangrijke gevolgen hebben voor de werkingssfeer van de voorgestelde hervorming.

Om dit gebrek aan overeenstemming weg te werken, wordt in dit amendement voorgesteld om de versie volgens welke « *une partie soulève ...* » (een geval van « samenloop » van de Grondwet en een internationale norm) te laten vallen. De in het hoofd-amendement voorgestelde tekst slaat dus ook op gevallen waarin dit probleem opduikt in de loop van de rechtspleging zonder dat één van de partijen het uitdrukkelijk heeft opgeworpen.

Deze versie houdt evenwel onvoldoende rekening met de specifieke aard van de aanhangigmaking bij het Hof van Cassatie of de Raad van State. Krachtens artikel 1080 van het Gerechtelijk

de poser la question préjudicielle à la Cour constitutionnelle doit rester la règle. Cependant, afin d'éviter que le déroulement du procès soit inutilement retardé, il convient de prévoir une dispense de l'obligation de poser la question préjudicielle lorsqu'il apparaît d'un arrêt d'une juridiction internationale ou de la Cour constitutionnelle que la disposition de la convention ou de la Constitution est ou n'est pas manifestement violée.

En effet, eu égard au lien étroit existant entre les droits fondamentaux du titre II de la Constitution et ceux des dispositions analogues des conventions internationales, il convient de limiter les dispenses de l'obligation de poser la question préjudicielle de manière à ne pas vider par trop de sa substance la saisine de la Cour constitutionnelle.

Philippe MAHOUX.

N° 3 DE MME DEFRAIGNE

(Sous-amendement à l'amendement n° 1)

Art. 2

Dans l'amendement proposé, avant les mots «Lorsqu'il est invoqué», insérer les mots «Dans le respect de l'article 1080 du Code judiciaire et de l'article 2 de l'arrêté du Régent du 23 août 1948 déterminant la procédure devant la section du contentieux administratif du Conseil d'État,».

Justification

Il existe une discordance entre les textes français et néerlandais de la proposition, discordance qui peut avoir des effets importants quant à la portée même de la réforme envisagée.

L'amendement proposé pour régler cette discordance estime qu'il n'y a pas lieu de retenir la version selon laquelle « *une partie soulève ...* » (un cas de concours de la Constitution et d'une norme internationale). Le texte proposé par l'amendement principal vise donc également l'hypothèse où le problème apparaît en cours de procédure, sans qu'il ait été soulevé expressément par une partie.

Cette version ne tient pas suffisamment compte de la spécificité de la saisine de la Cour de cassation et du Conseil d'État. En effet, selon l'article 1080 du Code judiciaire, la Cour est liée, en matière

Wetboek is het Hof in burgerlijke zaken op straffe van nietigheid gebonden door de wettelijke bepalingen waarvan de schending wordt aangevoerd in het cassatiemiddel. Dat geldt ook voor de Raad van State : voor de Raad van State — zowel in het kader van het vernietigingscontentieux als in het kader van het cassatiecontentieux — moeten de partijen, en met name de verzoeker, in het verzoekschrift zelf de middelen uiteenzetten. Het Hof van Cassatie en de Raad van State moeten bijgevolg rekening houden met deze middelen en mogen geen uitspraak doen *ultra petita* zoals een feitenrechter dat wel kan doen, omdat hij kennis neemt van de feiten en het recht kan toepassen op deze feiten zonder gebonden te zijn door de argumenten van de partijen. Als een partij het geval van samenloop dus niet opwerpt door het te vermelden in een cassatiemiddel (of voor de Raad van State), is het Hof niet verplicht om een prejudiciële vraag te stellen aan het Grondwettelijk Hof.

Het voorgestelde subamendement houdt beter rekening met de specifieke aard van de aanhangigmaking bij het Hof van Cassatie en bij de Raad van State door hier uitdrukkelijk aan te herinneren. Het amendement raakt op geen enkele manier aan de meer soevereine beoordelingsbevoegdheid van de feitenrechters, wat wel het geval was in de oorspronkelijke tekst van het wetsvoorstel (Franse versie), aangezien de uitdrukking « *lorsqu'une partie soulève* » ook op hen van toepassing was.

Het subamendement kan dus niet als te beperkend worden beschouwd, vooral ook omdat in de praktijk de samenloop van de Grondwet en de internationale norm in de meeste gevallen wel degelijk wordt opgeworpen door de partijen.

Nr. 4 VAN MEVROUW CROMBÉ-BERTON

(Subamendement op amendement nr. 1)

Art. 2

Paragraaf 4 van het voorgestelde artikel 26 vervangen als volgt: « § 4. *In afwijking van artikel 1080 van het Gerechtelijk Wetboek en van artikel 2 van het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, stelt een rechtscollege, voor hetwelk wordt opgeworpen dat een wet, een decreet of een in artikel 134 van de Grondwet bedoelde regel, een grondrecht schendt dat op geheel of gedeeltelijk analoge wijze is gewaarborgd in een bepaling uit Titel II van de Grondwet en in een verdragsbepaling, behoudens in de gevallen bedoeld in de paragrafen 2 en 3, aan het Grondwettelijk Hof de prejudiciële vraag over de verenigbaarheid met de bepalingen uit Titel II van de Grondwet, tenzij het oordeelt dat die bepaling klaarblijkelijk niet geschonden is of tenzij het oordeelt dat uit een arrest van een internationaal rechtscollege of van het Grondwettelijk Hof blijkt dat de bepaling uit het verdrag of uit de Grondwet klaarblijkelijk geschonden is.* »

civile, et à peine de nullité, par les dispositions légales dont la violation est invoquée dans le moyen de cassation. Il en est de même pour le Conseil d'État : dans toute requête devant le Conseil d'État — que ce soit au contentieux de l'annulation, que ce soit au contentieux de cassation — les parties, et spécialement le requérant, doivent indiquer dans la requête elle-même le moyen. Par conséquent, la Cour de cassation et le Conseil d'État doivent tenir compte de ces moyens et ils ne peuvent évidemment pas statuer *ultra petita* comme pourrait le faire un juge de fond qui est saisi du fait et qui peut appliquer le droit à ce fait sans être lié par les arguments des parties. Dès lors, si une partie ne soulève pas le cas de concours en l'invoquant dans son moyen de cassation, (ou devant le Conseil d'État) la Cour ne pourrait pas être tenue de poser la question préjudicielle à la Cour constitutionnelle.

Le sous-amendement proposé tient mieux compte de cette spécificité de la saisine de la Cour de cassation et du Conseil d'État en rappelant expressément cette spécificité. Il ne touche en rien et ne modifie en rien le pouvoir d'appréciation plus souverain des juridictions de fonds, ce que faisait par contre le texte initial de la proposition de loi (version française) dont l'expression « *lorsqu'une partie soulève* » était également applicable à ces juridictions de fonds.

Le sous-amendement ne peut donc pas être considéré comme une formulation trop limitative, et cela d'autant plus que, en pratique, dans la très grande majorité des cas, le concours de la Constitution et de la norme internationale est invoqué par les parties.

Christine DEFRAIGNE.

N° 4 DE MME CROMBÉ-BERTON

(Sous-amendement à l'amendement n° 1)

Art. 2

Dans l'amendement proposé, avant les mots «Lorsqu'il est invoqué», insérer les mots «Par dérogation à l'article 1080 du Code judiciaire et à l'article 2 de l'arrêté du Régent du 23 août 1948 déterminant la procédure devant la section du contentieux administratif du Conseil d'État,».

Marie-Hélène CROMBÉ-BERTON.